

Forord

Dette nummer af Dansk Biblioteksforskning er et blandet nummer med artikler om litteraturformidling, informationskompetence og kulturbegreber. Trods bidragenes umiddelbare forskellighed kan man se en sammenhæng, idet artiklerne sætter fokus på forskelle, ligheder og samspil i teoretikeres og praktikeres diskurser om litteratur-, informations- og kulturformidling. Hermed bidrager alle tre artikler til udviklingen af en mere teoretisk refleksiv forskning og praksis, en forskning, hvor mikro- og makroperpektiver på viden må ombrydes til et ”mellemniveau”, uanset om vi taler om udviklingen af et teoretisk begreb om litteraturformidling, om et sprog for information mellem teoretikere, aktører og brugere eller om kulturanalysens tekstbegreb, der sætter en tyk konturstreg omkring et udsnit af virkeligheden for at kunne tydeliggøre og fortolke denne ”empiri” som tekst.

Artiklen ”Verdier i bevægelse: Litteraturformidlingen, bibliotekarprofesjonen og uddannelsen” belyser forståelsen af begrebet litteraturformidling i en norsk sammenhæng og undersøger, hvilke værdier der i dag legitimerer formidlingen. Med afsæt i kvalitativt-empiriske analyser af holdnings- og værdigrundlaget hos norske folkebibliotekarer, biblioteksledere samt forskere/undervisere og studerende i biblioteks- og informationsvidenskab ved Høgskolen i Oslo beskriver Åse Kristine Tveit og Knut Oterholm en historisk udvikling i de værdier, der legitimerer litteraturformidlingen. Det er en bevægelse fra et kollektivt og afsenderorienteret oplysningsideal mod et mere individuelt og personligt forankret formidlingsperspektiv, der tilsyneladende ikke altid knytter an til et mere samfundsmæssigt rationale (se også Rasmus

Grøns splinternye ph.d.-afhandling for et billede af litteraturformidlingen i en dansk sammenhæng). Parallelt hermed peger artiklen på en konflikt hos bibliotekarer mellem markedsstyret versus biblioteksinitieret formidling ud fra et (kulturelt problematiseret) kvalitetsbegreb, en konflikt, der med forfatterens ord måske er i færd med at afløses af en ”holdning om at kvalitet ikke opfattes som en fastlagt, men som en relasjonell størrelse”. Yderligere fremlægger Tveit & Oterholm en ambivalens i aktørernes opfattelse af, om litteraturformidling er et selvstændigt (og i forlængelse heraf: teoretisk) fagområde, der retter sig mod et samspil mellem teori og praksis. Spørgsmålet er desuden, pointerer forfatterne, om uddannelsen i biblioteks- og informationsvidenskab i en norsk kontekst i tilstrækkelig grad har taget de differentierede og relationelle kvalitetsbegreber til sig, som bortfaldet af enhedskulturen repræsenterer. Dette er spørgsmål, der fortjener den største opmærksomhed i biblioteks- og informationsforskningen, fordi det drejer sig om, hvorvidt litteraturformidlingen (og andre felter i biblioteks- og informationsforskningen) har etableret sig som et vidensfelt med forklaringskraft og med et tilstrækkeligt samspil med praksis.

I artiklen ”Om tjekkede teoretikere, vilde youngsters og seje praktikere: Hvordan danske biblioteksagenter præger et aktuelt billede af informationskompetence” undersøger Volkmar Engerer og Jesper Boserup forskellige biblioteks- og forskningsaktørers bidrag til et aktuelt og fremadrettet begreb om informationskompetence. Forfatterne tager udgangspunkt i Trine Schreibers todimensionelle model, bestående af henholdsvis en proces- og en vilkårskomponent i informationskompetence. Ud fra en analyse af diskurs-

positioner hos teoretikere, praktikere og ”biblioteksyoungsters”, defineret som den gruppe dimittender fra Det Informationsvidenskabelige Akademi, der for nylig har afleveret en større opgave om informationskompetence og nu er på vej ind i bibliotekssektoren, tegner artiklen et ”pragmatisk” og diskursanalytisk afledt billede af informationskompetence. Det er ikke forfatternes sigte at fremsætte en generel og systematisk teori om begrebet, men snarere at pege på en række principper for det fremadrettede arbejde med informationskompetence i forskningsbibliotekerne. Engerer & Boserup argumenterer her for et fagintegreret syn på informationskompetence, hvor det ikke drejer sig om isolerede færdigheder eller blot om ”adgang” til information. En fagintegreret forståelse af informationskompetence må bl.a. baseres på en fælles forståelse hos universitets- og forskningsbiblioteksansatte og særligt fokusere på evaluering af information samt hensigtsmæssig og etisk brug af denne.

Bo Skøtt argumenterer i sin artikel ”Modkulturens” nødvendighed” for, at kulturanalysen, f.eks. som praktiseret af de svenske kulturforskere Ehn & Löfgren, er et velegnet hermeneutisk redskab til at forstå de folkelige fællesskaber, der i takt med bevægelsen fra John Deweys pragmatisme til forestillingerne om et ”løftende” kulturbegreb historisk gled ud af folkebibliotekernes bevidsthed (se f.eks. Anne Lundins beskrivelse af denne problemstilling på det amerikanske børnebiblioteks område). Artiklen sætter fokus på forskellige kulturbegreber, såsom smal og bred kultur, ”modkultur”, aktivisme og sociokulturelle fællesskaber, og plæderer for, at kulturanalysen er et brugbart redskab til at indfange handlinger, symboler og bevidsthedsformer i folkelige fællesskaber. I Bo Skøtts karakteristik er disse fællesskaber alt for komplekse til, at rent ”umiddelbare” undersøgelser af dem kan være tilstrækkelige. Dermed advoker artiklen også for et kombineret teoretisk-empirisk blik på brugere. Begrebet ”modkultur” foreslås erstattet med et begreb om sociokulturelle fællesskaber og med mere nuancerede analyser af kulturel deltagelse og modstand. Det at være imod noget er ikke en ubesmittet eller ”ren” position. Dette ville være en essentialistisk og dermed deterministisk antagelse. En kulturanalytisk synsvinkel vil snarere interessere sig for at afdække magtens og afmagtens dobbelthed

og for at beskrive, hvordan disse positioner indlejrer sig i hinanden. Skøtts artikel illustrerer også det, som Peter Christensen Teilmann kalder kulturens ”mod-sætningskraft”. Hvad der virker som ”modkultur” den ene dag, skaber måske kulturel fornyelse den næste dag – og omvendt. Artiklen knytter empirisk an til græsrods miljøet 1000fyrd i Ålborg. Endelig udleder Bo Skøtt i sin artikel en række konsekvenser for biblioteks- og informationsforskningen.

Som afslutning på dette nummer bringer vi desuden Birger Hjørlands anmeldelse af Gloria Leckie, Lisa Given og John Buschman: *Critical Theory for Library and Information Science: Exploring the Social from Across the Disciplines*. Sidst, men ikke mindst, anmelder Kerstin Rydbeck en ny svensk ph.d.-afhandling om modernitet og folkebiblioteker, nemlig Dan Anderssons *Folkbibliotek, makt och disciplinering: en genealogisk studie av folkbiblioteksområdet under den organiserade modernitet*.

God læselyst.
Helene Høyrup

Referencer

Ehn, B & Löfgren, O (2001). *Kulturanalyser*. Gleerups Utbildning AB

Grøn, R (2010, in press). *Oplevelsens rammer. Aktuell formidling af skønlitteratur til voksne på danske folkebiblioteker*. Det Informationsvidenskabelige Akademi

Lundin, A (2004). *Constructing the Canon of Children's Literature: Beyond Library Walls and Ivory Towers*. Routledge

Schreiber, Trine (2009). Informationskompetence: Fra bibliotekar til almen kompetence. Lokaliseret 8.10.2010 på <http://www.slideshare.net/bentschou/trine-schreiber-informationskompetence-fra-biblioteker-til-almen-kompetence?src=embed>

Teilmann, PC (2010). *Kulturliv – institutioner, praksis og formidling*. Samfundslitteratur